

Białystok, 6 kwietnia 2019 r.

Prof. zw. dr hab. Cezary Kulesza

Wydział Prawa

Uniwersytet w Białymstoku

**Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego oraz
rozprawy habilitacyjnej pt. „Zaskarżalność rozstrzygnięć incydentalnych”
Dr Marty Kolendowskiej-Matejczuk**

**I. Ocena rozprawy habilitacyjnej ” Dr Marty Kolendowskiej-Matejczuk pt.
„Zaskarżalność rozstrzygnięć incydentalnych”, Europejska Wyższa Szkoła
Prawa i Administracji, Warszawa 2018**

Recenzowana monografia składa się ze wstępu, czterech rozbudowanych rozdziałów, oraz zakończenia podsumowujące rozważania przeprowadzone w monografii, w postaci najważniejszych wniosków i tez. Wybór tematu monografii należy uznać za trafny, gdyż zgodzić się należy z Habilitantką, iż jest to pierwsze monograficzne ujęcie modelu zaskarżania rozstrzygnięć incydentalnych na gruncie k.p.k. Za poprawne metodologiczne należy sformułowanie przez Autorkę we wstępie monografii jej celu: „Celem pracy jest próba dokonania kompleksowej i pierwszej w ujęciu monograficznym analizy modelu zaskarżania rozstrzygnięć incydentalnych uregulowanych na gruncie Kodeksu postępowania karnego, jako najistotniejszego aktu normującego postępowanie karne- w zakresie, czy model ten odpowiada standardom zaskarżalności wynikającym z Konstytucji, jako najwyższego hierarchicznie źródła” (s.13). W pracy została wykorzystana metoda dogmatyczna, ze szczególnym wykorzystaniem orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (s.18). Metodę tę należy uznać za prawidłowo, aczkolwiek analiza modelu zaskarżania rozstrzygnięć incydentalnych mogłaby być wzbogacona przez analizę prawnoporównawczą. Zasadniczo za prawidłową należy uznać strukturę monografii, jednakże nie sposób zauważyć, że lwią część jej rozważań (przede wszystkim rozdziały 2 i 3 s. 109-322) poświęcono zagadnieniom konstytucyjnym, natomiast rozważania dotyczące modelu zaskarżania rozstrzygnięć incydentalnych przyjętemu w k.p.k. zawarte są jedynie w podrozdziałach 1 i 3 rozdziału IV (s.323-356 i 429-450).

Praca liczy 484 stron i zawiera 278 pozycji literatury oraz bogate orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, ETPCz, Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości oraz sądów polskich.

W rozdziale I Habilitantka opisała podstawową siatkę pojęciową używaną w pracy, rozpoczynając swoje rozważania od charakterystyki polskiego procesu karnego ze szczególnym uwzględnieniem postępowań incydentalnych, wyodrębniając w tym podrozdziale definicję procesu karnego, jego budowę i rodzaje rozstrzygnięć zapadających w jego toku. Należy jedynie zauważyć, że opierając swoje rozważania o bogatą literaturę przedmiotu Autorka w części opisującej pojęcie i istotę procesu karnego (s.26-29) jedynie wzmiankowała (przypis 51 na s.27) o klasycznej monografii A. Murzynowskiego, *Istota i zasady procesu karnego*, (Warszawa 1994). W tej części rozważań Habilitantka zdefiniowała także pojęcie rozstrzygnięcia incydentalnego określając je jako „postanowienie lub zarządzenie zapadające w postępowaniu incydentalnym, które ma służebny charakter w stosunku do postępowania zasadniczego i toczy się w trakcie postępowania zasadniczego lub w związku z nim, rozstrzygając kwestie uboczne, które nie dotyczą bezpośrednio głównego przedmiotu postępowania (przede wszystkim odpowiedzialności karnej), ale pośrednio mogące na niego wpływać”. (s.33).

W ostatniej części podrozdziału 1 rozdziału I monografii Habilitantka scharakteryzowała funkcje prawa karnego procesowego i cele procesu karnego (s. 34-39) W kolejnych podrozdziałach (2 i 3) punktach Habilitantka skupiła się na analizie pojęcia sprawiedliwego i rzetelnego procesu (przyjmując w tej mierze zasadniczo koncepcję J. Skorupki przedstawioną w monografii „O sprawiedliwości procesu karnego”(Warszawa 2013), oraz wzajemnych relacjach między procesem karnym a Konstytucją (s.40-58). Dokonała także analizy wpływu orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego na proces karny (s.58-81), która przybliżyła dla prawników (w szczególności nie będących konstytucjonalistami) kompetencje tego organu . Za nowatorskie i ciekawe należy uznać rozważania odnoszące się do jakże aktualnego obecnie problemu bezpośredniego stosowania przez sądy Konstytucji w procesie karnym (s.82- 93). Wskazując na prawidłową wykładnię przez sądy art.8 Konstytucji Habilitantka jednocześnie trafnie zauważa że sąd, odmawiając zastosowania ustawy, w sytuacji kiedy poweźmie wątpliwość co do jej zgodności z Konstytucją , ale przed obaleniem tej zgodności przez Trybunał Konstytucyjny, może narazić się na zarzut popełnienia przewinienia dyscyplinarnego (s.87 i podana tam literatura i orzecznictwo). Podzielając pogląd o „względnej możliwości bezpośredniego stosowania Konstytucji”, której granice wyznacza nieusuwalna wątpliwość co do zgodności przepisu z ustawą zasadniczą Autorka dostrzega jednocześnie jego pewne wady, w sytuacji obecnego kryzysu związanego z Trybunałem Konstytucyjnym (s.91 – 92 i podana tam literatura).

Równie interesujące rozważania zawarte w ostatniej części rozdziału I, poświęconej multicytryczności systemu prawa karnego wynikającego międzynarodowych zobowiązań Polski, skutkujących wielością centrów tworzenia prawa (w szczególności prawa tworzonego przez Unię Europejską) i centrów jego interpretacji (orzecznictwo trybunałów europejskich) (s. 94-105). Wydaje się, że problem multicytryczności centrów interpretacji prawa nabral obecnie szczególnej wagi w świetle ostatniego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 marca 2019 r. (K 12/18) stwierdzającego zgodność z Konstytucją przepisów ustawy o KRS dotyczących wyboru przez Sejm członków KRS przez Sejm oraz odwołania od uchwały KRS dotyczącej powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego, a więc kwestii, które w niedalekiej przyszłości będą przedmiotem rozpoznania Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.

W II Rozdziale pracy Habilitantka rozważaniami objęła relację pomiędzy prawem do sądu a zaskarżalnością rozstrzygnięć incydentalnych w świetle poszczególnych standardów konstytucyjnych. Przeanalizowała tę materię w pierwszej kolejności w aspekcie standardów wynikających z prawa do sądu określonego art. 45 ust. 1 Konstytucji (s. 109-168), oraz w kontekście zakazu zamykania drogi sądowej z art. 77 ust. 2 Konstytucji (s. 195-211).

Za szczególnie aktualne należy uznać uwagi poświęcone roli, pojęciu i atrybutom sądu jako immamentnych elementów standardu prawa do sądu z art.45 ust.1 Konstytucji (s.114-122). Habilitantka trafnie zauważa, że zakresem podmiotowym prawa do sądu objęty jest również pokrzywdzony (s.123-125). Rozważania oparte są o bogatą literaturę przedmiotu i orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego i wykazują niejedolite stanowisko tego organu w zakresie analizowanych standardów konstytucyjnych. Habilitantka potrafi zająć własne stanowisko w trudnych kwestiach wzajemnych zależności między wskazanymi standardami konstytucyjnymi i potrafi je należycie uzasadnić.

Kończąc ten rozdział Habilitantka odniosła się do wiążących norm prawa międzynarodowego w zakresie zaskarżalności rozstrzygnięć incydentalnych ocenianych z perspektywy standardów konstytucyjnych wyrażonych w art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji (s. 219-240). Zasadniczo za trafny należy uznać pogląd Habilitantki głoszący, że w zakresie prawa do odpowiednio ukształtowanego postępowania sądowego art. 6 EKPC ustanawia węższy standard niż art.45 i 77 Konstytucji, gdyż co do zasady regulacja konwencyjna nie obejmuje swą właściwością rozstrzygnięć wpadkowych w postępowaniu karnym sądowym, choćby nawet miały istotne znaczenie dla podejrzanego (oskarżonego) i

skazanego (s. 219-229 i podane tam orzecznictwo EKPCZ). Ponadto jak wskazuje orzecznictwo ETPCz, prawo do rzetelnego procesu z art. 6 ust.1 EKPCZ nie obejmuje postępowań prywatnoskargowych:..."Konwencja nie gwarantuje, jako taka, prawa do wszczęcia postępowania karnego przeciwko osobie trzeciej, jako że prawo dostępu do sądu, które jest gwarantowane na podstawie art. 6 Konwencji każdej osobie chcącej uzyskać rozstrzygnięcie dotyczące swych praw o charakterze cywilnym, nie rozciąga się na prawo do wszczęcia postępowania karnego przeciwko osobie trzeciej w celu uzyskania jej skazania. Konwencja nie przyznaje prawa do "prywatnego rewanżu" lub *actio popularis*."(orzeczenie ETPCz z dnia 12.09.2017 r. w sprawie Wilczyński v. Polska, LEX nr 2365197). Jednakże ETPCz uważa za ważny element rzetelnego procesu zasadę równości broni, której elementem jest możliwość przesłuchania na rozprawie przez obronę świadków oskarżenia, a więc np. kwestia oddalenia wniosków dowodowych obrony w tej mierze jest często rozważana w kontekście rzetelności całego procesu (zob. w najnowszym orzecznictwie wyrok ETPCz z dnia 7 czerwca 2018 r. w sprawie Kartvelishvili v. Gruzja, skarga nr 17716/08, LEX nr 2497960 i wyrok ETPCz z dnia 7 czerwca 2018 r. w sprawie Dimitrov i Momin v. Bułgaria, skarga nr 35132/08, LEX nr 2497923).

Rozdział III dotyczy kwestii zaskarżalności rozstrzygnięć incydentalnych w świetle art. 78 Konstytucji oraz zasady dwuinstancyjności postępowania (art.176 Konstytucji). W dwóch pierwszych podrozdziałach Habilitantka nakreśliła standardy zaskarżalności wynikające z art. 78 Konstytucji (s. 241-281) oraz opisała prawo do zaskarżalności orzeczeń i decyzji w relacji ze standardem wynikającym z art. 176 ust. 1 Konstytucji. Analizie poddano w szczególności wzajemne relacje tych standardów oraz ich odniesienia do art. 45 ust. 1 Konstytucji. Interesujące i oparte o bogate orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego oraz literaturę przedmiotu są również rozważania Habilitantki poświęcone wyjątkom od zasady zaskarżalności orzeczeń z art.78 Konstytucji (s.281-291). Podzielić należy za Autorką pozytywną ocenę dominującego w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego stanowiska przyjmującego pierwszeństwo prawa do zaskarżenia (art.78) przed wartością, jaką jest szybkość postępowania (art.45 ust.1 Konstytucji) (s.288-291 i podane tam orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego). Za uzasadniony należy także uznać (choćby ze względów pragmatycznych), aby ustawodawca dokonał selekcji rozstrzygnięć zapadających w postępowaniu karnym by wyłonić te, które powinny być zaskarżalne (zarówno o charakterze głównym jak i ubocznym) i w pierwszej kolejności rozważyć instancję poziomą (s.291)

Wysoką ocenę wywodów Autorki można odnieść także do podrozdziału 2 poświęconego analizie prawa do zaskarżalności orzeczeń i decyzji w kontekście standardu z art.176 ust.1 Konstytucji (s.292-306). Ponieważ rozważania tej części pracy nie odnoszą się wyłącznie do kwestii zaskarżania rozstrzygnięć incydentalnych, więc jak się wydaje powinno się w nich przynajmniej zasygnalizować kwestię zgodności ze standardami konstytucyjnymi ograniczenia możliwości zaskarżania wyroków zapadłych w trybie porozumień procesowych (art.447 § 5 k.p.k.), która jak zauważa się w doktrynie przedmiotu rodzi pewne wątpliwości natury konstytucyjnej (zob. np. P.Wiliński, *Konstytucyjne uwarunkowania postępowania odwoławczego w procesie karnym (w:) Postępowanie odwoławcze w procesie karnym- u progu nowych wyzwań* (red. S. Steinborn), Warszawa 2016, s. 111-112)

Podobnie jak w rozdziale II, rozdział ten zakończyła analizą wymienionych standardów konstytucyjnych pod względem ich relacji z międzynarodowymi regulacjami w zakresie zaskarżalności rozstrzygnięć incydentalnych (s. 307-322). Szczególną uwagę poświęcono tu konwencyjnemu standardowi prawa do odwołania określonego w art.2 protokołu nr 7 do EKPC. W nawiązaniu do wcześniejszych uwag należy stwierdzić, że szkoda że Habilitantka w tej części rozważań (dotyczących nie tylko zaskarżania rozstrzygnięć incydentalnych) nie odniosła się do konwencyjnego standardu zaskarżania wyroków zapadłych wskutek porozumień procesowych, określonego w wyroku ETPCz z 29 kwietnia 2014 r. w sprawie *Natsvlshvili i Togonidze p. Gruzji* (skarga nr 9043/05) (zob. np. analizę tego wyroku w C. Kulesza, *Konsensualizm karnoprocessowy w świetle gwarancji rzetelnego procesu - perspektywa komparatystyczna (w:) Prawo obce w doktrynie prawa polskiego* (red. A. Wudarskiego), Warszawa 2016, s. 460-466). Ponadto warto zauważyć, że orzecznictwo ETPCz przykładą znaczną wagę do rzetelności postępowania dowodowego także w postępowaniu odwoławczym (zob. A.Lach, *Rzetelne postępowanie odwoławcze w sprawach karnych w świetle orzecznictwa strasburskiego*, Warszawa 2018, s. 41-48 i podane tam orzecznictwo ETPCz).

Za najbardziej korespondujący z tytułem monografii można uznać rozdział IV monografii, zatytułowany „Model zaskarżenia rozstrzygnięć incydentalnych przyjęty w Kodeksie postępowania karnego a standardy konstytucyjne”. W pierwszej jego części opisano ogólne założenia rozstrzygnięć incydentalnych uregulowanych w k.p.k. Jednakże trudno zawarte tu opisy roli kontroli odwoławczej i warunków zaskarżalności postanowień i zarządzeń oraz analizę rodzajów orzeczeń, jakie mogą zapaść wskutek kontroli zażaleniowej (s.323- 356) uznać za rozważania o charakterze modelowym. W tej części opracowania

Habilitantka w zasadzie jedynie wymienia rozstrzygnięcia podlegające i niepodlegające zaskarżeniu, przytaczając je w kolejności regulacji kodeksowych, nie proponując żadnych własnych kryteriów ich wyodrębnienia np. w zależności od wagi dobra prawnego czy interesu prawnego jaki naruszają zaskarżalne (bądź nie) decyzje procesowe. Nie dokonuje także analizy wzajemnych zależności pomiędzy poszczególnymi elementami opisywanego „modelu” co jest *ex definitione* podstawą każdej analizy o charakterze modelowym. Również rozważania odnoszące się do analizy jedenastu wyroków Trybunału Konstytucyjnego dotyczących problematyki braku zaskarżalności rozstrzygnięć incydentalnych uregulowanych w Kodeksie postępowania karnego można uznać za jedynie ilustrujące (s. 357-428), a nie modelowe.

Zgoła inną, pozytywną ocenę należy odnieść do ostatniej części rozdziału IV zawierającego „Wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda* dotyczące problematyki zaskarżalności rozstrzygnięć incydentalnych uregulowanych w Kodeksie postępowania karnego” (s.429-450). Już na wstępie tej części rozważań Autorka trafnie zauważa, że analizowany przez nią „model zaskarżania decyzji incydentalnych” charakteryzuje daleko posunięta niejednorodność przejawiająca się w odmiennych rozwiązaniach ustawodawczych w zakresie: trybów zaskarżenia (instancja pozioma bądź pionowa), właściwości i składu organów rozpoznających zażalenia, terminów ich wnoszenia i rozpoznania. W szczególności trafnie zauważa Ona niekonsekwencję ustawodawcy przy dokonywaniu ustawą z 29.03.2007 r. nowelizacji art.465 § 2 k.p.k., która w nieskuteczny sposób próbowała wprowadzić zasadę sądowej kontroli zażaleniowej decyzji organów ścigania, przez regulacje w istocie sprzeczne ze standardami z art. 45 ust.1 i 77 ust.2 Konstytucji (s.429 – 435 i podana tam literatura i orzecznictwo TK). *De lege lata* Habilitantka dostrzega, że ustawowe wyjątki od zaskarżalności decyzji incydentalnych w procesie karnym nie tylko nie spełniają kryterium konieczności (*vide* art.31 ust.3 Konstytucji), lecz także powodują sprzeczności w całym systemie prawa, gdyż inne gałęzie prawa, przede wszystkim procedura cywilna, regulują te kwestie inaczej (np. odnośnie do zaskarżalności decyzji o wyłączeniu sędziego).

Rekapitulując te rozważania Autorka postuluje *de lege ferenda*, aby uwzględniając standardy wynikające z art.45 ust.1 i art.77 Konstytucji, zaskarżalne do sądu powinny być rozstrzygnięcia incydentalne zapadające w postępowaniu przygotowawczym, które ingerują w prawa i wolności jednostek, rozważając także zasadność podnoszonego w literaturze od lat postulatu przywrócenia instytucji sędziego śledczego (a w zasadzie sędziego ds. śledztwa-przyp. C.K.) (s.442-443). Wśród innych postulatów *de lege ferenda* zawartych w tej części

pracy wypada dostrzec postulat zaskarżalności decyzji procesowych wydanych po raz pierwszy przez sąd odwoławczy oraz wprowadzenie reguły, zgodnie z którą zaskarżalność sądowych rozstrzygnięć incydentalnych, również tych wydanych przez sąd odwoławczy, odbywałoby się w instancji poziomej, co nie naruszałoby standardu dwuinstancyjności z art.176 ust.1 Konstytucji. Wyjątki od tej zasady dotyczyłyby jedynie rozstrzygnięć incydentalnych ingerujących w wolność osobistą (s. 444-446). Ponadto Habilitantka proponuje wprowadzenie siedmiodniowego terminu instrukcyjnego do przekazania zażalenia do rozpoznania i takiegoż terminu na jego rozpoznanie, a także przyjęcie ogólnej reguły, że wnioski o wydanie rozstrzygnięcia incydentalnego, oparte na tych samych podstawach faktycznych, co złożony wcześniej pozostawia się bez rozpoznania, zaś na zarządzenie odmowne w tym przedmiocie zażalenie nie przysługuje (s.447-449).

Powyższe postulaty *de lege lata* i *de lege ferenda* znalazły się także (wraz z innymi wnioskami z rozważań monografii) we wnioskach końcowych zawartych w wyodrębnionym zakończeniu (s. 451-458). Nie oceniając wniosków końcowych trzeba rzetelnie przyznać, że wynikają one z szerokich rozważań monografii i znajdują oparcie w szczególności w kompetentnej i rzeczowej analizie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Można jednak zauważyć, że przyjęcie jako kryterium zaskarżalności decyzji incydentalnej naruszenia przez nią praw i wolności jednostek (bądź wolności osobistych-przy rozpoznaniu zażalenia na nią w instancji „pionowej”) wymagałoby bliższego określenia tego pojęcia. Przykładowo przyjęcie tu konstytucyjnego katalogu „praw i wolności osobistych” (art.38-56 Konstytucji) wydaje się z jednej strony zbyt szerokie, z drugiej zaś pomijające chociażby prawa i wolności ekonomiczne np. prawo własności czy wolność wykonywania zawodu (art.64 – 65 Konstytucji).

Końcowo należy zauważyć, że Habilitantkę cechuje umiejętność czytelnego i selektywnego (lecz pełnego w badanym zakresie) przedstawiania informacji, a także poprawność metodologiczna (właściwe ujęcie tematu oraz wyraźne wyodrębnienie zależności), w szczególności umiejętne skonstruowanie spisu treści, które na pierwszy rzut oka wyodrębnia pewne zależności między standardami konstytucyjnymi i wynikającymi z prawa międzynarodowego a analizą regulacji k.p.k. Książka napisana jest dobrym językiem, a o optymizmie badawczym Autorki świadczy chociażby częste korzystanie ze zwrotu "promieniowanie norm konstytucyjnych".

Wnioski recenzji rozprawy habilitacyjnej.

Powyższe uwagi krytyczne czy też o charakterze polemicznym nie podważają generalnie pozytywnej oceny rozprawy, która stanowi dzieło dojrzałe, interesujące i wnoszące niewątpliwy wkład w rozwój polskiej nauki procesu karnego.

II. Ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego

Na dorobek naukowy Dr. Marty Kolendowskiej-Matejczuk składają się liczne publikacje naukowe, redakcja i współredakcja monografii naukowych jak i udział w konferencjach naukowych.

W zakresie publikacji naukowych, w pierwszej kolejności należy wskazać, iż obejmuje on łącznie 50 publikacji, w tym 45, które ukazały się po uzyskaniu przez Habilitantkę tytułu doktora nauk prawnych. Doktor Marta Kolendowska-Matejczuk jest Autorką dwóch monografii, a także autorką bądź współautorką 8 opracowań w publikacjach zbiorowych (z czego 1 we współautorstwie), 21 artykułów (z czego 5 we współautorstwie), 11 glos, 1 recenzji, 1 opracowania w monografii o charakterze popularyzatorskim.

W pierwszej kolejności wyróżnić należy dwie publikacje o charakterze monografii. Pierwszą monografią Habilitantki o charakterze naukowym jest opublikowana w 2013 r. książka pt. „*Konstytucyjne prawo do obrony w działalności Rzecznika Praw Obywatelskich*” (Warszawa 2013). Drugą zaś wydana w 2018 r. monografia pt. „*Zaskarżalność rozstrzygnięć incydentalnych uregulowanych w Kodeksie postępowania karnego w świetle standardów konstytucyjnych. Rozważania systemowe*” (Warszawa 2018), którą to Habilitantka wskazała we wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo, jako swoje osiągnięcie naukowe i co do której szczegółowo odniesiono się w I części Recenzji.

Oceniając dorobek naukowy Habilitantki w zakresie publikacji znać należy, że dorobek ten jest imponujący ilościowo oraz doniosły merytorycznie. Analiza publikacji skłania do wniosku, że Habilitantka koncentruje się wokół trzech dziedzin prawa: prawa karnego, konstytucyjnego oraz międzynarodowego, przy czym główną osią zainteresowań Habilitantki jest prawo karne procesowe w zakresie jego zgodności ze standardami konstytucyjnymi i międzynarodowymi. Wyodrębnić można tutaj trzy grupy zagadnień

szczególonych, które Dr M. Kolendowska-Matejczuk podejmuje w swoich publikacjach. Pierwszą z nich są zagadnienia związane z problematyką dotyczącą gwarancji procesowych uczestników postępowania karnego, drugą zagadnienia dotyczące zgodności z Konstytucją przepisów prawa karnego *sensu largo*, ostatnią zaś grupą zagadnień stanowi problematyka prawa międzynarodowego.

Szczególnie doniosły jest dorobek opiniowanej związany z gwarancjami procesowymi uczestników postępowania, w tym prawem do obrony. Warto zauważyć, że Dr M. Kolendowska-Matejczuk prowadziła w zakresie problematyki prawa do obrony badania w ramach projektu badawczego realizowanego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, który zwieńczony został wspomnianą już wyżej monografią pt. *"Konstytucyjne prawo do obrony w działalności Rzecznika Praw Obywatelskich"*. Habilitantka była również autorką szeregu artykułów naukowych (8 artykułów) opublikowanych w wiodących periodykach (m.in. Forum Prawnicze, Państwo i Prawo, Orzecznictwo Sądów Polskich), w których zajmowała się poszczególnymi zagadnieniami odnoszącymi się do prawa do obrony prezentując wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda*. Wymienić wypada tutaj chociażby takie tematy opracowań jak *"Prawo zatrzymanego do milczenia"* (współautorstwo, Państwo i Prawo nr 1 z 2015, s. 70-83), *"Prawo skazanego do sądu i obrony na etapie zarządzania wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszanej"* (Przegląd Więziennictwa Polskiego nr 84 z 2014, s. 47-61), czy też istotne opracowanie pt. *"Brak możliwości przedłużenia terminu do wniesienia apelacji w postępowaniu karnym jako naruszenie standardów rzetelnego procesu"* (Forum Prawnicze nr 4 z 2016, s. 30-39).

Natomiast problematyce gwarancji uprawnień pokrzywdzonego Habilitantka poświęciła 5 artykułów, które zostały opublikowane zarówno w czasopismach naukowych (m.in. Ruchu Prawniczym, Prokuraturze i Prawie) jak i w publikacjach zbiorowych. Wśród nich warto wymienić takie opracowania jak *"Ochrona praw ofiar przestępstw z nienawiści w polskim prawie karnym (w:) Z problematyki wiktymologii. Księga dedykowana Profesor Ewie Bienkowskiej"* (L. Mazowiecka, W. Klaus, A. Tarwacka (red.), Warszawa 2017); jak też *"Ochrona praw ofiar na gruncie przepisów Unii Europejskiej w świetle dyrektywy 2012/29/UE"* (Krakowskie Studia Międzynarodowe nr 2 z 2013, s. 61-71); czy też *"Kompensata państwowa dla ofiar przestępstw - krytyczna analiza polskiej ustawy kompensacyjnej"* (Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, zeszyt 4 z 2014, s. 147-159).

Doktor M. Kolendowska-Matejczuk również drugiemu obszarowi swoich zainteresowań (zgodność przepisów prawa karnego z Konstytucją) poświęciła wiele publikacji, w tym monografię, którą wskazała we wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego jako swoje osiągnięcie naukowe. W pozostałych publikacjach badała m.in. zgodność z Konstytucją art. 55 § 1 k.p.k., art. 464 k.p.k., art. 101 § 1 kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, zgodność z Konstytucją podstaw odmowy wydania podejrzanego w trybie europejskiego nakazu aresztowania, przepisów Prawa o ruchu drogowym w zakresie stosowania sankcji w postaci zatrzymywania prawa jazdy, czy też art. 1 i art. 10 kodeksu wykroczeń, kary aresztu, art. 115 § 2 k.k., art. 256 § 1 k.k., instytucji zawieszenia biegu terminu środka karnego w postaci pozbawienia praw publicznych. Obok badania, czy dane regulacje są zgodne z Konstytucją, Doktor M. Kolendowska-Matejczuk podejmowała się trudnej analizy sposobu wyważenia przez ustawodawcę konstytucyjnie chronionych dóbr - tj. konieczności zapewnienia bezpieczeństwa publicznego i obowiązku zapewnienia ochrony praw i wolności człowieka. Habilitantka obrała sobie za cel zdiagnozowanie najczęściej powtarzających się błędów natury konstytucyjnej i zrealizowała je poprzez analizę wyroków Trybunału Konstytucyjnego w postaci 8 glos, 1 monografii i 11 artykułów publikowanych w wysoko punktowanych czasopismach.

Do szczególnego obszaru zainteresowań Dr M. Kolendowskiej-Matejczuk zaliczyć należy prawo międzynarodowe. Habilitantka w licznych publikacjach dokonywała analizy i interpretacji przepisów prawa międzynarodowego (np. ACTA), publikując wyniki swoich analiz w Europejskim Przeglądzie Prawa i Stosunków Międzynarodowych, Krakowskich Studiach Międzynarodowych, czy redagując i opracowując wstęp i jeden rozdział w podręczniku akademickim pt. *"Prawo materialne Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia"* (rozdział pt. *"Swoboda przepływu pracowników"*, M. Kolendowska-Matejczuk red., Warszawa 2013, s. 15-56). W związku ze swoimi zainteresowaniami prawem międzynarodowym, Habilitantka została recenzentką Raportu pt. *"Ochrona małoletnich przed wykorzystywaniem seksualnym i handlem ludźmi. Raport z wdrożenia do polskiego porządku prawnego dyrektywy w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej i dyrektywy w sprawie zapobiegania handlu ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar"*, który powstał w Fundacji Dzieci Niczyje w ramach programu finansowanego z grantu Fundacji im. Stefana Batorego *"Monitoring wdrażania unijnych dyrektyw dotyczących ochrony praw dzieci - ofiar przestępstw"*.

W omawianym zakresie działalności naukowej, warto również dodać, że Doktor M. Kolendowska-Matejczuk była współredaktorką 3 monografii pokonferencyjnych oraz redaktorką podręcznika akademickiego.

Kolejnym ważnym aspektem osiągnięć naukowych jest udział w konferencjach naukowych. W okresie swojej pracy naukowej Habilitantka po uzyskaniu stopnia doktora, uczestniczyła w 19 konferencjach naukowych, w tym 2 z nich były konferencjami międzynarodowymi.

Habilitantka uczestniczyła w międzynarodowej konferencji seminaryjnej w ramach Współpracy Ombudsmanów Partnerstwa Wschodniego organizowanej przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, która odbyła się w dniu 25-27 września 2012 r. występując z referatem pt. *"Relacje z Sądem Najwyższym i Trybunałem Konstytucyjnym na przykładzie spraw karnych"*, a także w międzynarodowej konferencji pt. *Improving protection of victims' rights: access to legal aid*, która odbyła się w dniu 9 czerwca 2014 r., występując z referatem pt. *"Selected issues related to protection of the rights of crime victims in the activity of the Human Rights Defender"*.

Wśród licznych konferencji krajowych warto wskazać na liczne konferencje organizowane przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, podczas których Habilitantka wygłaszała referaty bądź brała udział w dyskusjach, m.in. Konferencję naukową pt. "Konstytucyjne prawo do obrony w postępowaniu penalnym - refleksje w świetle obowiązującego porządku prawnego, a także zmian, które mają wejść w życie z dniem 1 lipca 2015 r." z dnia 27 stycznia 2014 r., gdzie Habilitantka wystąpiła z referatem pt. *"Działania Rzecznika Praw Obywatelskich na rzecz prawa do obrony"*, czy też Konferencję "Problematyka sankcji administracyjnych" z dnia 11 maja 2016 r., gdzie Habilitantka wystąpiła z referatem nt. *"Podwójna karalność w prawie administracyjnym i karnym za ten sam czyn"*. Habilitantka wykazała się jednocześnie zdolnościami organizatorskimi współorganizując jak i moderując panele wskazanych, jak również wielu innych konferencji organizowanych przez Zespół z Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

Habilitantka brała również czynny udział w znaczących konferencjach naukowych organizowanych przez: Naczelną Radę Adwokacką (Konferencja pt. "Pomoc prawna z urzędu a prawo do sądu" z dnia 15-16 września 2012 r., referat nt. *"Pomoc prawna z urzędu w sprawach karnych - refleksje w świetle doświadczeń Rzecznika Praw Obywatelskich"*), Prokuraturę Generalną (Konferencja pt. "Mediacja - inna forma sprawiedliwości" z dnia 17

października 2012 r., referat nt. "*Mediacja karna jako instytucja ważna dla pokrzywdzonego*"), Fundację Itaka-Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz Komendę Główną Policji (Konferencja pt. "Poszukiwanie osób zaginionych w Polsce i w Europie - 2014" z dnia 20-21 listopada 2014 r., referat nt. "*Proces analizy materiału genetycznego a prawa jednostki*"), Najwyższą Izbę Kontroli (Konferencja pt. "Prawidłowość uzyskiwania i przetwarzania przez uprawnione podmioty danych z bilingów, informacji o lokalizacji oraz innych danych o których mowa w art. 180c ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne" z dnia 15 czerwca 2012 r., referat na temat przewodni panelu).

W ramach działalności naukowej Habilitantkę wyróżnia wykonywanie ekspertyz oraz tworzenie opracowań przedkładanych Rzecznikowi Praw Obywatelskich, co też związane jest z zatrudnieniem Habilitantki w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. Jest to niewątpliwie ważne osiągnięcie, wpisujące się w nurt zainteresowań Habilitantki, bowiem jest ona autorką bądź współautorką ponad 20 opinii prawnych, których przedmiotem były kwestie dotyczące zgodności przepisów prawa karnego z Konstytucją, zasadności i poprawności projektowanych aktów prawnych w dziedzinie prawa karnego, a także zasadności zgłoszenia Rzecznika Praw Obywatelskich do postępowań zawisłych przed Trybunałem Konstytucyjnym. Wśród osiągnięć zawodowych, niejako ukierunkowujących działalność Habilitantki nie można pominąć faktu piastowania przez nią od 2012 r. stanowiska Zastępcy Dyrektora Zespołu Prawa Karnego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, gdzie wcześniej od 2007 r. do 2012 r. pracowała na stanowisku głównego specjalisty. Za sumienną oraz wzorową pracę niejednokrotnie otrzymywała nagrody i wyróżnienia, tj. Medal Brązowy za długoletnią służbę przyznany przez Prezydenta RP za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej w służbie państwa (postanowienie z dnia 16 października 2014 r. nr 468-2014-56), Nagrodę Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 18 czerwca 2012 r. w uznaniu wkładu pracy w zespole projektowym portalu "CodziennikPrawny.pl", Nagrodę Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 29 grudnia 2011 r. w uznaniu wkładu pracy w przygotowanie kasusów oraz udział w organizacji konkursu dla studentów "Prawo. Ludzie. Przypadki", Nagrodę Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 7 stycznia 2010 r. w uznaniu profesjonalizmu i wszechstronnej znajomości dziedziny prawa karnego i międzynarodowego. Z pracą zawodową Habilitantki związany jest również udział Opiniowanej w zespołach eksperckich, a mianowicie w Zespole Eksperckim przy Prezydencie RP: Forum Debaty Publicznej "Sprawne i służebne państwo" w latach 2011-2012, którego

efektem było opublikowanie w 2013 r. "Zielonej Księgi - System stanowienia prawa w Polsce", K. Bramorski, P. Janik, M. Laskowska, T. Stawecki, K. Urbańska, T. Zalasieński (red.), a także udział, na mocy powołania z dnia 12 lutego 2012 r., w Zespole Ekspertów do spraw alimentów, powołanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich VII kadencji

Działalność dydaktyczna Dr M. Kolendowskiej-Matejczuk sprowadza się do wykonywania nieprzerwanie pracy nauczyciela akademickiego oraz działalności popularyzującej naukę.

Dr M. Kolendowska-Matejczuk do chwili obecnej zatrudniona jest od 2009 r. w Europejskiej Wyższej Szkole Prawa i Administracji w Warszawie, gdzie prowadzi wykłady z zakresu prawa międzynarodowego, prawa instytucjonalnego UE i prawa materialnego UE oraz seminaria. W okresie od lutego do września 2009 r. prowadziła konwersatorium System ochrony praw człowieka w Unii Europejskiej na Uniwersytecie Warszawskim, w tym samym okresie prowadził wykład monograficzny pt. Polska przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka na Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzejewskiego, zaś w okresie październik 2005 - czerwiec 2007 prowadziła zajęcia z zakresu prawa cywilnego na kierunku Administracja Publiczna na Wyższej Szkole Inżyniersko-Ekonomicznej w Rzeszowie.

W ramach działalności dydaktycznej Habilitantka jest redaktorką oraz autorką I rozdziału podręcznika akademickiego pt. *"Prawo materialne Unii Europejskiej. Wybrane Zagadnienia"*, który wydany został w 2013 r.

Habilitantka jest promotorem 44 prac magisterskich i 4 prac licencjackich, a także recenzentem 35 prac magisterskich oraz 7 prac licencjackich - z zakresu przestępczości międzynarodowej, systemu ochrony praw człowieka, bezpieczeństwa międzynarodowego, szeroko pojętych praw obywateli. Również w związku z wykonywaną pracą dydaktyczną brała udział w licznych obronach prac magisterskich oraz licencjackich.

W ramach szeroko rozumianej działalności dydaktycznej, Habilitantka podejmowała szereg działań w kierunku popularyzacji nauki. Była członkiem komitetu redakcyjnego oraz członkiem Zespołu Projektowego internetowego poradnika prawnego "Codziennikprawni.pl", który stał się podstawą do przeprowadzenia przez Krajową radę Radców Prawnych oraz Ministerstwo Sprawiedliwości pilotażowego programu nauczania prawa w łódzkich szkołach średnich (lata 2010-2012). Również w związku z tą działalnością Habilitantka opracowała rozdział w monografii "Codziennik Prawny.PL. Wszystko, co każdy

o prawie wiedzieć powinien, M. Zubik (red.), Warszawa 2009, która stanowi przystępny komentarz do przepisów prawa, przy czym Habilitantka opracowała część dotyczącą wybranych przepisów prawa karnego materialnego i procesowego. W ramach popularyzacji nauki, warto wskazać, że Habilitantka była autorką opublikowanej w Europejskim Przeglądzie Prawa i Stosunków Międzynarodowych (nr 2/3 z 2015 r.) recenzji czterotomowego dzieła pod redakcją naukową J. Jaskierni (Toruń 2015) będącego pokłosiem VI Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. *"Modele ochrony praw człowieka: europejski i amerykański. aksjologia - instytucje - efektywność"*. Na szczególną uwagę w tym zakresie zasługuje to, że praca Habilitantki pt. *"Konstytucyjne prawo do obrony w działalności Rzecznika Praw Obywatelskich"*, została zarekomendowana w 2013 r. przez Prezesa NRA jako materiał szkoleniowy kierownikom szkolenia aplikantów adwokackich we wszystkich Izbach Adwokackich (pismo Prezesa NRA z dnia 17 października 2013 r.).

Dorobek organizacyjny Habilitantki sprowadza się głównie do organizacji konferencji naukowych w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich oraz udziale w zespołach konkursowych.

Z racji zatrudnienia w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, Habilitantka była współorganizatorką dwóch konferencji naukowych. Pierwszą z nich była Konferencja "Wybrane aspekty nowelizacji prawa karnego - zagadnienia penalizacji prania pieniędzy w świetle projektowanej nowelizacji - kognicja sądów w sprawach wpadkowych w postępowaniu karnym" poświęcona pamięci dr Janusza Kochanowskiego" z dnia 11 marca 2015 r., która zorganizowana została w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. Na tej konferencji Habilitantka wygłosiła jednocześnie referat wprowadzający do jednego z paneli. Drugą była Konferencja "Węzłowe problemy prawa wykroczeń - czy potrzebna jest reforma?" z dnia 11 kwietnia 2016 r., która również zorganizowana została w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich. Habilitantka oprócz współorganizacji konferencji, moderowała panel zatytułowany "Nadmierna represyjność prawa wykroczeń".

Do działalności organizacyjnej niewątpliwie zaliczyć należy udział w pracach różnego rodzaju komisji konkursowych. Habilitantka uczestniczyła w komisji etapu pisemnego Konstytucyjnego Turnieju Sadowego organizowanego przez Stowarzyszenie im. Prof. Zbigniewa Hołdy, Edycja 2016, Edycja 2014, a także, mocą decyzji Rzecznika Praw Obywatelskich nr 2/2015 z dnia 3 lipca 2015 r., była członkiem Kapituły Konkursu do oceny prac zakwalifikowanych do konkursu ogłoszonego przez Rzecznika Praw Obywatelskich na

najlepszą pracę doktorską z dziedziny nauk prawnych poświęconą wykluczeniu społecznemu. W 2011 r. była członkiem Komisji Konkursowej Konkursu "Prawo. Ludzie. Przypadki" (edycja 2011), organizowanego przez Rzecznika Praw Obywatelskich, jak również Komisji Konkursowej Olimpiady Społeczno-prawnej EWSPA nt. "Unia Europejska wobec wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi" (edycja VII, 2010/2011), Komisji Konkursowej Olimpiady Społeczno-prawnej EWSPA nt. "Wspólna Polityka Rolna" (edycja VIII, 2011/2012), Komisji Konkursowej Olimpiady Społeczno-prawnej EWSPA nt. "Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa" (edycja IX, 2013/2013).

III. Wnioski końcowe opinii

Powyższe względy przemawiają za przyjęciem, że Dr Marta Kolendowska-Matejczuk spełnia wymagania stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego przewidziane w ustawie z 14 marca 2003 o stopniach i tytułach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595 ze zm.) i z tego powodu uważam, że zasadne jest dopuszczenie Jej do kolokwium habilitacyjnego i podjęcie przez Władze Wydziału Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego dalszych kroków w postępowaniu dotyczącym tej sprawy.

Handwritten signature in cursive script, appearing to read "Cezary Kuleza".